

РОСІЙСЬКО-КИТАЙСЬКІ ВІДНОСИНИ В КОНТЕКСТІ «ТАЙВАНСЬКОЇ ПРОБЛЕМИ»

Питання об'єднання континентального Китаю та Тайваню є одним із джерел регіональної напруженості в Східній Азії вже більше п'ятидесяти років. Дана проблема бере свій початок із моменту закінчення громадянської війни в Китаї в 1949 р., коли керівництво Китайської Республіки на чолі із лідером Гоміндану Чан Кайші під тиском комуністичних сил відступило на Тайвань [1]. З цього моменту розпочалася боротьба між комуністичним урядом КНР та гомінданівським керівництвом Тайваню за право вважатися загально китайським урядом. При цьому СРСР визнав КНР, а США та їх союзники – Китайську Республіку (Тайвань).

Необхідно констатувати, що вирішення проблеми об'єднання «двох Китаїв» є одним із важливих чинників внутрішньої політики КНР, оскільки просування правлячою елітою ініціатив в цьому напрямку вочевидь позитивно відображається на зміцненні її позицій та розглядається, на ряду із поверненням Гонконгу та Макао, як фактори посилення КНР на міжнародній арені, а КПК всередині держави та суспільства.

В ракурсі пошуку шляхів вирішення «тайванської проблеми» варто згадати про ініціативу Пекіна щодо об'єднання «двох Китаїв» за принципом «одна держава з двома соціально-економічними системами»: Тайвань перетворюється на провінцію Піднебесної та передає питання зовнішньої та оборонної політики у відання уряду КНР, зберігаючи при цьому за собою статус автономної адміністративної одиниці та ринкову модель економіки. Проте така пропозиція не знаходить підтримки в Тайбеї, керівництво якого відстоює позицію можливості об'єднання лише за умови розгляду Тайваню як рівнозначного КНР партнера. Тому, зі свого боку, керівництво Китайської Республіки зосереджує зусилля на привертанні уваги міжнародного співтовариства до тайванського питання та отримання повноправного включення до діяльності в різноманітних міжнародних інституціях. Як стверджувало тайванське керівництво, що «входження Китайської Республіки в ООН знизить рівень напруги у відносинах із КНР, сприятиме конструктивному діалогу між Пекіном та Тайбеєм, а також прискорить процес об'єднання і буде означати визнання світовим співтовариством фундаментальних прав населення Китайської Республіки і свідченням поваги до її виключних досягнень» [2].

Більш того, для позиції Тайбею щодо питання об'єднання материкового та острівного Китаїв є характерно концепція розділення китайської нації на дві частини за прикладом німецького та корейського народів: Китайську Народну Республіку та Китайську Республіку.

Цікаво, що, не дивлячись на політичні суперечності, відносини Пекіну і Тайбею відмічаються активний розвиток співробітництва в економічному векторі, який виступає стабілізуючим фактором у контексті тайванської проблеми.

Російсько-китайські відносини, якісно новий етап яких розпочався із розпадом СРСР, характеризуються поглибленням та розширенням діалогу в різних сферах. Відтак, активізація багатоаспектної взаємодії між Москвою та Пекіном значною мірою відобразилася на російсько-тайванських відносинах.

На початку 1990-х рр. в російській дипломатії домінував прозахідний вектор, в світлі якого Тайвань з огляду на інвестиційні перспективи та можливість проникнення на ринки країн Азійсько-Тихоокеанського регіону розглядався тогочасним російським керівництвом як важливий економічний партнер. Крім того, привабливість Тайваню для російського політикуму також полягала в якості прикладу країни із успішною реалізацією соціальних та економічних реформ, а також об'єкту екзотичного туризму.

Внаслідок такої оцінки Тайбея демократичними колами, які знаходилися на той час при владі в Росії, 2 вересня 1992 р. президент РФ Б. Єльцин видає декрет, яким було схвале-

но рамкову угоду між Росією та Тайванем. При цьому дана угода наштовхувала на думку, що дві сторони фактично встановлюють між собою дипломатичні відносини [3, с. 88].

Така акція відразу викликала негативну реакцію з боку КНР, а тому під тиском китайського керівництва вже 15 вересня 1992 р. Б. Єльцин видає новий указ, що дезавоював попередній декрет та відповідно до якого: «у відносинах із Тайванем російська Федерація виходить із того, що існує тільки один Китай. Уряд китайської Народної Республіки є єдиним законним урядом, що представляє весь Китай. Тайвань – невід’ємна частина Китаю» [4]. Більш того, було наголошено на тому, що Росія зобов’язується не встановлювати дипломатичних взаємин на офіційному рівні із Тайванем. При цьому була реалізована ініціатива створення неофіційної координаційної комісії з питань російсько-тайванської економічної та культурної співпраці, представництва якої розпочали функціонувати в Москві в 1993 р. та в Тайбеї в 1996 р. [5, с. 85].

Ця позиція отримала своє підтвердження в Спільній російсько-китайській декларації 1996., в якій було зафіксовано намір встановлення між РФ і КНР «стратегічної взаємодії в ХХІ столітті». Слід відмітити, що в цьому міжнародно-правовому акті китайська сторона, в свою чергу, офіційно заявила про те, що чеченська проблема є суто внутрішнім питанням РФ. Таким чином, тайванське питання було зняте з порядку денного російсько-китайських відносин. Водночас дана проблематика є яскравим прикладом наявної у двосторонніх відносинах між Росією та Китаєм особливості, яка полягає у взаємній підтримці сторін один одного в питаннях територіальної цілісності.

В подальшому Москва, маючи значну зацікавленість в поглибленні діалогу із Пекіном, ігнорує будь-які спроби Тайбея зафіксувати свій статус в якості незалежної держави на політичній карті світу [6].

Серед напрямків кооперації РФ та КНР в контексті тайванського питання на особливу увагу заслуговує військово-технічне співробітництво (ВТС). Внаслідок введення ембарго після подій на площі Тяньаньмень на поставку зброї до Піднебесної з боку США та ЄС, РФ фактично перетворилася на монополіста в сфері продажу військової техніки Пекіну. Водночас саме на початку 1990-х рр. керівництво КНР розпочало процес модернізації власних збройних сил, в якому визначальну роль відіграло ВТС із Росією.

Російсько-китайське ВТС має кілька наслідків як для «тайванської проблеми», так і безпеки країн Азійсько-Тихоокеанського регіону (в першу чергу для Японії, Індії, В’єтнаму, Малайзії та Індонезії). Як наслідок закупівлі російських озброєнь відбулася зміна воєнного балансу сил на користь КНР [7]. Крім того, в 2005 р. керівництво Піднебесної прийняло Закон про протидію розколу держави, відповідно до якого передбачено використання «немирних» засобів захисту держави в таких випадках: якщо сепаратистські сили під будь-яким приводом або формі намагатимуться реалізувати факт відділення Тайваню від КНР; якщо відбудуться масштабні інциденти, які призведуть до відокремлення Тайваню; якщо будуть вичерпані всі мирні можливості вирішення конфлікту [8]. Виходячи з такої позиції, можна стверджувати, що Пекін не відкидає можливості силового вирішення тайванського питання.

Варто відмітити, що отримання російських озброєнь сприяє гонці озброєнь Тайванем та Піднебесною, а також ускладнює військову напруженість в районі тайванської протоки, що, в свою чергу, загострює стан політичних відносин між конфліктуючими сторонами та перешкоджає перспективі їх мирного вирішення.

Підсумовуючи всі окреслені моменти, можна визначити, що стан російсько-китайських відносин та взаємин між Піднебесною і Тайванем мають визначальний вплив на розвиток російсько-тайванських відносин. Водночас РФ розбудовуючи відносини стратегічного партнерства із КНР відкидає можливість встановлення офіційних відносин із Тайванем. При цьому ВТС між Москвою та Пекіном безпосередньо впливає на ситуацію щодо об’єднання «двох Китаїв» в ракурсі підвищення силових можливостей КНР та відповідно зростанні напруженості як у вирішенні тайванського питання, так і безпеки в АТР загалом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Иванова Л.С. Тайванская проблема [Електронний ресурс] / Л.С. Иванова. – Режим доступу: <http://forum2009.rae.ru/pdf/article194.pdf>

2. Бажанов Е. Тайванская проблема. Позиции Тайбэя, Пекина, Вашингтона и Москвы [Электронный ресурс] / Е. Бажанов. – Режим доступа: http://www.observer.materik.ru/observer/N3-4_02/3-4_07.HTM
3. Асфари Д.А. Российско-китайские отношения: проблемы и перспективы. Политологический анализ: дис. на соискание ученой степени канд. полит. наук: 23.00.04. / Д.А. Асфари. – М., 1999. – 178 с.
4. Указ Президента РФ от 15.09.92 № 1072 «Об отношениях между Российской Федерацией и Тайванем» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.referent.ru/1/37321>
5. Врядий Ю.В. Российско-тайванские торгово-экономические связи / Ю.В. Врядий // Россия и АТР. – 2006. – №4. – С. 82-93.
6. Цыганов Ю. Российско-китайские отношения и Тайвань [Электронный ресурс] / Ю. Цыганков – Режим доступа: <http://www.political.narod.ru/ARCHIVE/RUCHITAI.htm>
7. Чжен Ци. Военно-техническое сотрудничество России и Китая в контексте проблемы «двух Китаев» [Электронный ресурс] / Ци Чжен. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/voenno-tehnicheskoe-sotrudnichestvo-rossii-i-kitaya-v-kontekste-problemy-dvuh-kitaeв>
8. Парламент КНР одобрил закон о противодействии расколу государства [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ria.ru/world/20050314/39517042.html>

В. А. Ганский,
*старший научный сотрудник научно-исследовательского сектора,
Полоцкий государственный университет*

ПОЛЬСКИЙ ТУРИСТИЧЕСКИЙ КЛУБ И ЕГО РОЛЬ В РАЗВИТИИ ТУРИЗМА ВО П РЕЧИ ПОСПОЛИТОЙ (1925-1939 ГГ.)

Польский туристический клуб был создан 25 мая 1925 г. по инициативе Министерства общественных работ II Речи Посполитой и Польского автомобильного клуба с целью поддержки туризма во всех его формах, а также представления интересов национальных туристических институций и организаций на международном уровне. Соорганизаторами клуба также стали Польское краеведческое общество и Польское Татранское общество. По утверждению М. Орловича, Польский туристический клуб среди других центральных туристических организаций в соответствии с определенной сферой деятельности должен был заниматься «организацией туризма как спорта, туристических секций гребцов, велосипедистов, автомобилистов, учетом средств размещения, торговлей товарами туристического назначения и контактами с туристическими организациями за границей» [2, с. 184-185].

В 1925 г. Польский туристический клуб вошел в состав Центрального совета международного туризма (*Conseil Central de Tourisme International, CCdeTI*) в Париже, а в 1926 г. – в Международный туристический альянс (*Alliance Internationale de Tourisme, AIT*) в Брюсселе. В 1927 г. Польский туристический клуб вступил также как полноправный член в Союз польских туристических организаций. Кроме этого, клуб был официальным представителем национального туризма на международных отраслевых форумах [1, с. 453-476].

Членам клуба были предоставлялись различные дополнительные услуги, скидки и бонусы: на железной дороге, в отелях, ресторанах, на станциях технического обслуживания, на морских линиях, а также на Французской железной дороге (в рамках туров, организуемых Польским туристическим клубом).

Одним из основателей и первым председателем Польского туристического клуба был Стефан Пшездецкий. В начальный период деятельность клуба ограничивалась пропагандой туризма и поддержанием на надлежащем уровне контактов с зарубежными туристическими организациями. Поддержка деятельности клуба со стороны властей отсутствовала на протяжении всего периода его существования. Период интенсивного развития клуба наступил в 1928 г. с началом председательства генерала Романа Гурецкого, который в период всего сво-